

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Андрій КРАСНОЖОН

» лютого 2024 року

ВИСНОВОК

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» з дисертаційної роботи Бабчука Микити Ігоровича на тему «Психологічні особливості осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму», на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія

Витяг

з протоколу № 6а розширеного засідання кафедри загальної та диференціальної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» від 26 січня 2024 року.

Присутні: Завідувач кафедри загальної та диференціальної психології, доктор психологічних наук, професор М. Й. Казанжи; доктор психологічних наук, професор О. Я. Чебикін; доктор психологічних наук, професор О. П. Саннікова; доктор психологічних наук, професор Ю. Б. Максименко; доктор психологічних наук, професор О. В. Вдовіченко; доктор психологічних наук, професор С. В. Ситнік; доктор психологічних наук, професор А. В. Массанов; доктор психологічних наук, професор О. Ю. Булгакова; доктор психологічних наук, професор О. І. Санніков; кандидат психологічних наук, доцент І. В. Бринза; кандидат психологічних наук, доцент О. О. Водолазська; кандидат психологічних наук, доцент О. А. Орищенко; кандидат психологічних наук, доцент Ю. Г. Черножук, кандидат психологічних наук, доцент

І. А. Василенко; кандидат психологічних наук, доцент Т. Ю. Ульянова; кандидат психологічних наук, доцент І. В. Мельничук; кандидат психологічних наук, доцент О. Ю. Косьянова; кандидат психологічних наук, доцент І. Г. Головська.

Порядок денний: про рекомендацію до захисту дисертації Бабчука Микити Ігоровича на тему «Психологічні особливості осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія. Тема дисертації затверджена Вченою радою Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (протокол № 3 від 29 жовтня 2020 року)

Виступила: завідувач кафедри загальної та диференціальної психології, доктор психологічних наук, професор М. Й. Казанжи зазначила, що головою засідання призначено доктора психологічних наук, професора, декана факультету соціально-гуманітарного факультету О. В. Вдовіченко.

Слухали: аспіранта Бабчука Микиту Ігоровича, який наголосив на тому, що у дисертації наведено теоретичне узагальнення та результати емпіричного дослідження проблеми психологічних особливостей осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму. Перфекціонізм як один з вагомих чинників становлення особистості спонукає людину до дій, спрямованих до глобального самозмінювання. В умовах сучасного суспільства, де постійно зростають вимоги до особистості, її здатностей, знань та умінь, саме перфекціонізм стає важливою характеристикою людини. Проблема досконалості, бажання не бути таким як усі, штовхає людей до індивідуального вибору найбільш оптимальних шляхів зміни своєї особистості та суб'єктивного благополуччя.

На основі узагальнення теоретико-емпіричних досліджень виокремлено основні параметри фізичного перфекціонізму, що пояснюють створення у людини ідеалізованого образу свого тіла, своєї зовнішності, свого фізичного Я. Неспівпадіння реального образу фізичного Я та ідеального провокують появу фізичного перфекціонізму. За наявності позитивного образу тіла людина

почуває себе комфортно у «власному тілі», задоволена власним виглядом, тоді як негативний образ фізичного Я провокує появу фізичного перфекціонізму аж до патологічних виявів. Визначено особливості фізичного перфекціонізму, який є важливим психологічним явищем, що виявляє самостійність в якості однієї з найпоширеніших форм загального перфекціонізму. Візитівкою фізичного перфекціонізму є тісний зв'язок із негативним сприйняттям власної зовнішності, уявлення особистості про унікальність, неповторність та бездоганність свого тіла.

За результатами теоретичного вивчення проблеми психологічних особливостей осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму розроблено функціональну модель фізичного перфекціонізму особистості, спрямовану на самопізнання людини, а також на виокремлення певних складових, які у своєму зовнішньому та внутрішньому поєднанні стають детермінантою виникнення та розвитку фізичного перфекціонізму. Усвідомлення суб'єктом своєї тілесної сутності опосередковано потребами, її відносинами з навколишнім світом, підкріплено динамічною єдністю знань і відношень, що виявляється у самосвідомості особистості. Диференційованість в «Я»-концепції образу «Я» та «Self esteem» пояснює характер зв'язку усвідомлених якостей, рис особистості з уявленням про тілесні прояви зазначених психічних явищ. Відсутність підтримки з боку якостей спонукає особистість до фізичного перфекціонізму.

Встановлено характер кореляційних взаємозв'язків між показниками компонентів теоретичної моделі та показниками фізичного перфекціонізму. Виявлено додатні кореляційні зв'язки на 1% ($p < 0,01$) та 5% ($p < 0,05$) рівнях між показниками фізичного перфекціонізму та показниками образу власного тіла (зі збільшенням значення показника образу власного тіла збільшується вираженість однієї зі складових перфекціонізму). Шкала задоволеності масою тіла має додатні зв'язки із оцінкою зовнішнього вигляду та орієнтацією на зовнішність. Зростання значень показників фізичного перфекціонізму супроводжується збільшенням значень таких Я-функцій, як деструктивна і

дефіцитарна агресія, тривога, страх, дефіцитарне внутрішнє Я-обмеження, деструктивне та дефіцитарне зовнішнє Я-обмеження, деструктивний і дефіцитарний нарцисизм та сексуальність. Також виявлено взаємний вплив та взаємозалежність показників фізичного перфекціонізму і властивостей особистості. Зокрема, нарцисичні риси виявили значущі додатні зв'язки з показниками перфекціонізму. Досить цікавими є результати взаємовідношень між показниками перфекціонізму та щастя: зростання показника перфекціонізму призводить до меншої ймовірності відчуття щастя.

Виокремлено та описано п'ятифакторну модель, яка, на наш погляд, структурує психологічні властивості особистості, що гіпотетично пов'язані з фізичним перфекціонізмом та певним чином впливають на рівень його прояву. Визначено наступні фактори: 1-й фактор (біполярний): «Безсильне Self – Базовий потенціал надії»; 2-й фактор (монополярний): «Я-функції»; 3-й фактор (біполярний): «Сором'язливість – Врівноваженість»; 4-й фактор (біполярний): «Конструктивний нарцисизм – Соціально-приписаний перфекціонізм»; 5-й фактор (монополярний): «Фізичний перфекціонізм».

Проведений якісний аналіз результатів дослідження дозволив вивчити індивідуально-психологічні особливості осіб з високим та низьким рівнями фізичного перфекціонізму, що виявляється у специфіці пов'язаних з ним якостей особистості. У осіб з *високим рівнем* фізичного перфекціонізму спостерігається підвищена чутливість, схильність до неадекватних бурхливих спалахів роздратування і збудження, що в поєднанні з підвищеною виснаженістю може проявлятися сльозливістю, гнівом, чутливі до стресових подій. Нестійкий емоційний стан зі схильністю до афективного реагування проявляється у напруженості у стосунках, чутливі іноді нетерпимі до критики та зауважень на власну адресу. характерні підвищена тривожність, схильність до занепокоєння і хвилювання навіть з найменших приводів, труднощі в організації власної активності, часте відчуття недостатності контролю над ситуацією, нерішучість, боязкість, сором'язливість, аспонтанність, виразність

вегетативних стигм тривоги такі як пітливість, запаморочення, прискорене серцебиття тощо. Особи з *низьким рівнем* фізичного перфекціонізму відрізняються багатством, гнучкістю і різноманітними можливостями психіки, невимушеністю в міжособистісних відносинах, упевненістю в своїх силах, успішністю у виконанні різних видів діяльності, що вимагають активності, ентузіазму і рішучості. Демонструють хорошу здатність розрізняти зовнішнє і внутрішнє, диференційованість сприйняття внутрішніх переживань, тілесних відчуттів та власної активності, здатність гнучко використовувати можливості чуттєвого та емоційного розуміння дійсності, а також інтуїтивних рішень без втрати контролю над реальністю. Мають хороший контроль станів, загалом позитивний характер внутрішнього досвіду, здатність до достатньої психічної концентрації, високої загальної впорядкованості психічної діяльності.

Доведено, що рівень фізичного перфекціонізму залежить від суб'єктивного ставлення особистості до своєї зовнішності та значення порушень образу тіла. Підтверджено припущення стосовно взаємодії фізичного перфекціонізму та широкого спектру психологічних якостей, що зумовлює рівневу варіативність прояву у осіб зазначеного феномену.

Дисертантом були сформульовані ключові висновки за результатами дослідження та визначено перспективу подальшого наукового пошуку.

Після доповіді здобувача були поставлені запитання.

Кандидат психологічних наук, доцент Ю. Г. Черножук: Микито Ігоровичу, у дисертаційному дослідженні Ви звертаєтесь до понять «перфекціонізм» і «фізичний перфекціонізм». Як Ви визначаєте дані поняття?

М. І. Бабчук: Дякую за запитання. У своєму дослідженні ми спираємось на визначення перфекціонізму як риси особистості, що виражається у прагненні досягати досконалості у різних сферах життєдіяльності і може виявлятися як у конструктивних, так і в деструктивних формах поведінки. Дане визначення є характеристикою загального перфекціонізму.

У науковій літературі зазначається, що формою прояву загального

перфекціонізму є фізичний перфекціонізм. Однак, хочу зазначити, що в нашому дослідженні ми вивчаємо фізичний перфекціонізм, як самостійний феномен, що виявляється у прагненні досягти досконалості своєї зовнішності: підвищеної стурбованості і невдоволеності своєю зовнішністю, прагнення відповідати високим стандартам тіла, досягати найкращих результатів в боротьбі за ідеальну фігуру, а також хворобливого ставлення до критичних зауважень стосовно зовнішності.

Кандидат психологічних наук, доцент І. В. Бринза: У мене до Вас таке питання. Чи було виявлено у обстежених Вами студентів взаємодію фізичного перфекціонізму і ставлення до власного тіла?

М. І. Бабчук: Дякую за запитання. Так, вирішення даного питання входило до завдань нашого дослідження. На цьому етапі нами було застосовано тестування за методикою «Ситуативна задоволеність власним тілом» Т. Кеша. Результати діагностування продемонстрували емоції задоволення та незадоволення обстежених окремими частинами своєї зовнішності. Зокрема, шкала занепокоєності надмірною вагою вказала на рівень тривоги, властивий людині в даний період часу, на усвідомлення нею ваги свого тіла, на зумовленість утримання від їжі. Шкала задоволеності масою тіла виявила значущі кореляційні зв'язки із показниками оцінки зовнішнього вигляду та орієнтації на зовнішність, показниками заклопотаності надмірною вагою, показниками самооцінки. За отриманими результатами можна сказати, що перфекціоністи часто надто чутливі до поглядів, звернених до них оточуючими людьми, припускаючи, що оцінки інших щодо них є негативними та засуджуючими. І щоб почуватися в безпеці, уникати неприйняття та критики, ці особи схильні застосовувати ряд захисних стратегій. Наприклад, таких, як самокритика та прагнення до надмірно високого рівня продуктивності та досконалості.

Доктор психологічних наук, професор С. В. Ситнік: Шановний Микито Ігоровичу, Ви створили модель фізичного перфекціонізму. Чи була

дана модель підтверджена емпірично?

М. І. Бабчук: Дякую за запитання. Так, дійсно, нами було складено теоретичну модель фізичного перфекціонізму. Епіцентром свого існування вона має особистість, як носія Я-концепції, образу Я, почуття власної гідності, властивостей особистості, гіпотетично пов'язаних з основним феноменом нашого дослідження. Усі блоки моделі взаємопов'язані між собою і визначають особистість як системну якість індивіда, що формується при взаємодії зовнішніх та внутрішніх характеристик і виявляє своєрідність особистості як суб'єкта прояву певного рівня активності. Компоненти даної моделі діагностовано за допомогою валідних і надійних методик, що дозволило нам отримати результати, які підтвердили правомірність зазначеної моделі у вирішенні проблеми психологічних особливостей осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму.

Доктор психологічних наук, професор Ю. Б. Максименко: Дані Вашого дослідження свідчать, що завдяки самосвідомості створюється образ Я-тіла молодій людини. Зрозуміло, що це доволі складний процес. Чи має місце в ньому феномен усвідомлення?

М. І. Бабчук: Дякую за запитання. Так, дійсно, самосвідомість є тим внутрішнім механізмом, який допомагає молодій людині не лише адекватно сприймати навколишнє середовище, але й пізнавати свій внутрішній світ, переживати його і формувати певне ставлення до свого Я. Фокусування свідомості на психічних процесах, на чуттєвих образах дійсності, які людина отримує, є усвідомленням. Постійна взаємодія з навколишнім світом, порівняння ідеального та реального, бажаного і дійсного, мети і мотиву призводить до усвідомлення того, що викликає задоволеність чи незадоволеність її тілесним образом.

Доктор психологічних наук, професор А. В. Массанов: Скажіть будь ласка, Микито Ігоровичу, в чому полягає практична значущість проведеного Вами дослідження?

М. І. Бабчук: Дякую за запитання. Практичне значення нашої роботи полягає у цілеспрямованому застосуванні отриманих емпіричних результатів дослідження фізичного перфекціонізму як універсального глобального феномену і його зв'язку з різноспрямованими психологічними явищами. Насправді, отримані результати висвітлили необхідність здійснення суттєвого вкладу в підтримку переживання сучасною молоддю психологічних проблем, яких, на жаль, у неї в наш складний час виникає дуже багато. Така підтримка повинна бути спрямована на зниження рівня незадоволеності своїм тілом, своєю зовнішністю; на пошук нового стилю життя, отримання задоволення і відчуття щастя від докладених людиною особистих зусиль.

Кандидат психологічних наук, доцент І. В. Мельничук: Шановний Микито Ігоровичу, як з Вашої точки зору, чи може бути щасливою людина з високим рівнем фізичного перфекціонізму?

М. І. Бабчук: Дякую за запитання. Звичайно, кожна людина хоче бути щасливою, незалежно від того, який рівень перфекціонізму їй властивий. Щастя відіграє ключову роль у житті людини. В нашому дослідженні одним з показників, який виявив значущі кореляційні зв'язки з показниками перфекціонізму, був показник щастя. Якісний аналіз емпіричних результатів визначив серед психологічних особливостей перфекціоністів те, що вони мають меншу ймовірність відчувати щастя, оскільки є емоційно нестабільними і, усвідомлюючи це, досить сильно страждають. За даними інтерпретації ми побачили, що високий рівень перфекціонізму обстежених призводить до виникнення загальної незадоволеності життям. Можливо, людина суб'єктивно і відчуває себе щасливою від того, що намагається бути суб'єктивно досконалою за своєю зовнішністю, але такі психологічні характеристики, як невміння регулювати емоції, страх невдачі, негативні афективні прояви на минулі невдачі, почуття провини, підвищена дратівливість, надмірна самооцінка і таке інше, об'єктивно знижують уявлення про те, що саме ця людина є щасливою і успішною.

ОБГОВОРЕННЯ

Науковий керівник, доктор психологічних наук, професор О. Я. Чебикін: Шановні колеги! Микита Ігорович Бабчук займався дослідженням однієї з важливих та складних проблем, вирішення якої є нагальним не тільки для фахівців, що займаються наданням психологічної допомоги, спрямованої на зниження рівня незадоволеності своїм тілом, своєю зовнішністю, пошук нового стилю життя та отримання задоволення і відчуття щастя від докладених особистих зусиль, а й для широкого суспільного загалу.

Достатньо очевидною і послідовною, аргументованою та науково обґрунтованою є власна позиція автора, що свідчить про необхідну і достатню методологічну підготовку та його спроможність провести наукове психологічне дослідження, що спрямоване на вирішення актуальної наукової проблеми. Вартим уваги є продемонстроване аспірантом уміння організувати і проводити емпіричне дослідження та активну науково-методичну роботу, спрямовану на апробацію поточних результатів наукового пошуку.

Микита Ігорович продемонстрував здатність добре та ефективно вчитися, теоретично узагальнювати складний науковий матеріал, демонструвати критичне аналітичне мислення, розробляти методики та проводити експерименти в області психології. Він успішно апробував на вітчизняних та міжнародних форумах, а також в публікаціях авторитетних видань свої досягнення при вивченні такої складної проблеми.

У зв'язку з викладеним вважаю, що дисертаційна робота Бабчука Микити Ігоровича на тему «Психологічні особливості осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму», заслуговує високої оцінки, а він сам – шуканого ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія.

Рецензент, доктор психологічних наук, професор О. Ю. Булгакова: Рецензована дисертаційна робота Микити Ігоровича Бабчука є самостійним завершеним дослідженням актуальної для психології проблеми, що визначається її приналежністю до найважливіших проблем, вирішення яких у

значній мірі сприяє визначенню обґрунтованих підходів до створення ефективних способів вдосконалення особистості. Проблема досконалості, бажання не бути таким як усі штовхає людей до індивідуального вибору найбільш оптимальних шляхів зміни своєї особистості та суб'єктивного благополуччя.

На основі узагальнення теоретико-емпіричних досліджень, у роботі, виокремлено основні параметри, що пояснюють створення у людини ідеалізованого образу свого тіла, своєї зовнішності, свого фізичного Я. Запорукою виникнення таких характеристик є те, що досить великий відсоток молодих людей виявляє незадоволеність своєю зовнішністю, своїм тілом, намагаючись самотійно якось це виправити. Зрештою, зазначений аспект стає епідемічною психологічною проблемою для сучасної молоді, оскільки висока поширеність негативного сприйняття своєї зовнішності супроводжується багаточисленними патогенними наслідками як для психічного, так і фізичного життя молоді.

Важливим внеском у розробку питання стало створення моделі фізичного перфекціонізму особистості, яка визначає динаміку рефлексивного самопізнання людини, що висвітлює особистісний сенс її конструктивної активності. Змістові складові зазначеної моделі включають ті компоненти, які спонукають виникнення та розвиток фізичного перфекціонізму, як риси особистості, що зумовлює неповторність людини у всіх її проявах.

Слід відзначити коректну організацію та проведення емпіричного дослідження, підбір методів та методик, що є релевантними меті та предмету дослідження. Емпірична частина дослідження має чітку виваженість і логічні кроки, які дозволили повноцінно зреалізувати його задум. Все це дозволило отримати нові, достовірні, цікаві факти, що в цілому розкривають психологічні особливості фізичного перфекціонізму особистості.

Отримані психологічні характеристики осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму збагачують новими даними знання про індивідуальні

відмінності у цьому явищі, їх передумови та палітри проявів, що важливо для здійснення психологічної допомоги та пошуку ресурсів особистості.

Позитивною оцінкою варто відзначити широку апробацію результатів дослідження, що здійснювалась шляхом повідомлень на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних та науково-методичних конференціях. Особливої уваги заслуговує надрукована стаття у міжнародному періодичному виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази даних (*Web of Science*).

В цілому дисертація Микити Ігоровича Бабчука дає уявлення про автора дослідження як про підготовленого, кваліфікованого фахівця, здатного вирішувати складні наукові завдання. Оформлення дисертації здійснено відповідно до чинних вимог Постанови Кабінету Міністрів України. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Микити Ігоровича Бабчука вважаю за доцільне висловити зауваження та побажання до деяких аспектів дисертації:

1. Перший розділ містить розлогі теоретичні дані, що різнобічно представляють проблему фізичного перфекціонізму, але не вистачає глибини їх аналізу та авторської позиції щодо вказаних теоретичних відомостей. Не зрозуміло, що з перелічених поглядів інших науковців стало основою для розробки авторського уявлення про предмет дослідження, що схвалюється і вважається справедливим, що критикується та відхиляється.

2. В емпіричній частині дисертаційної роботи використано велику кількість психодіагностичних методик, що, дійсно, дозволило створити детальні психологічні портрети осіб з різними рівнями фізичного перфекціонізму. Проте бракує певної ґрунтовності у поясненнях встановлених у емпіричному дослідженні фактів, що перетворює опис на констатацію, але цікавою є авторська інтерпретація встановлених закономірностей.

3. Певної корекції потребують загальні висновки.

Не зважаючи на висловлені зауваження, дисертаційна робота М.І. Бабчука є завершеною, актуальною для сучасної психології, має наукову

новизну, теоретичну та практичну значущість, є дослідженням, в якому отримані науково обґрунтовані результати. Вважаю, що робота може бути рекомендована до подання до спеціалізованої вченої ради.

Рецензент, кандидат психологічних наук, доцент І. А. Василенко:
Тема дисертаційного дослідження М. І. Бабчука є актуальною, оскільки пов'язана зі становленням особистості, що спонукає людину до дій, спрямованих до глобального самозмінювання. Аналіз змісту дисертації дозволяє стверджувати про достатньо високий науковий рівень дослідження. Автором успішно досягнуто мети, поставленої в дисертації, що полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні та емпіричній верифікації структурно-функціональної організації фізичного перфекціонізму як риси особистості.

В роботі чітко визначено його об'єкт, предмет та задачі, результативно вирішено комплекс наукових завдань. Зокрема в роботі представлено сучасний стан наукової розробленості проблеми фізичного перфекціонізму, здійснено розгорнутий аналіз теоретико-методологічних концепцій і наукових підходів до визначення загального перфекціонізму як психологічного феномену, та факторів і компонентів, що обумовлюють розвиток фізичного перфекціонізму; здійснено теоретичний аналіз понять: «перфекціонізм», «фізичний перфекціонізм», «самосвідомість», «Я-концепція», «Я - образ», «образ тіла», «образ фізичного Я»; охарактеризовано значущість образу фізичного Я для гармонійного розвитку сучасної особистості; визначено критеріальні та структурні характеристики фізичного перфекціонізму; розкрито основні передумови задоволеності/незадоволеності людиною своїм тілом, а саме розв'язано діалектичні протиріччя між суб'єктивним оцінюванням своєї зовнішності та образом тіла і реальним образом фізичного Я.

Особливої уваги заслуговує вивчення структури загального перфекціонізму, розроблення оригінальної функціональної моделі фізичного перфекціонізму особистості, що акцентує увагу на динаміці рефлексивного

самопізнання людини, висвітлюючи особистісний сенс її конструктивної активності з приводу досконалості зовнішності.

Слід також відзначити практичну значущість дослідження. Розроблена автором програма емпіричного дослідження, вдале поєднання надійних і валідних методик і методичних прийомів, спрямованих на вивчення фізичного перфекціонізму у поєднанні з різноспрямованими психологічними явищами у студентської молоді, дозволило М.І. Бабчуку отримати нові, достовірні данні, що розкривають індивідуальні психологічні особливості осіб, що різняться за рівнем фізичного перфекціонізму.

Дисертаційне дослідження Микити Ігоровича Бабчука виконано на достатньо високому науковому рівні, має неабияку теоретичну і практичну значущість, особливо з огляду на подальші дослідження у царині психології особистості. Цілком позитивно оцінюючи роботу, слід висловити і деякі зауваження та побажання.

1. Перший теоретичний розділ у деякій мірі носить реферативний характер, тому бажано було б посилити аналітичний аспект розгляду проблеми на основі якого визначити відношення автора щодо поглядів фахівців.

2. Після кожного розділу необхідно доповнити перелік публікацій автора, в яких відображена проблема того розділу, який розглядається.

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що загалом дисертаційна робота Микити Ігоровича Бабчука «Психологічні особливості осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму» відповідає існуючим вимогам до дисертацій, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії, за спеціальністю 053 Психологія, галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки і може бути рекомендована до захисту.

Кандидат психологічних наук, доцент О.А. Орищенко: Актуальність теми дослідження не викликає сумніву, адже нагальною залишається проблема, що відображає прагнення особистості до досконалості. Як наголошують провідні дослідники у цій галузі, перфекціонізм відображає пред'явлення до

себе і, загалом, до оточення – надзвичайно високих вимог і нереалістичних стандартів. Він сприяє досягненню особистістю значимих, високих показників, сприяє її загальній активності, здатен викликати повагу та захоплення результатами діяльності у сприйнятті оточення, проте негативно відображається на психоемоційному стані особистості, здатен провокувати психологічні проблеми та конфлікти.

Означені об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження повністю відповідають темі дисертаційної роботи та розкриваються у її змісті.

Окремої уваги заслуговує розроблена модель фізичного перфекціонізму особистості, яка визначає динаміку рефлексивного самопізнання людини, що висвітлює особистісний сенс її конструктивної активності. Змістові складові зазначеної моделі включають ті компоненти, які спонукають виникнення та розвиток фізичного перфекціонізму, як риси особистості, що зумовлює неповторність людини у всіх її проявах. Також позитивним моментом роботи слід вважати психологічну інтерпретацію кількісних даних, виконаних дисертантом. Важливо вказати на те, що саме вони розкривають результативність усієї роботи.

Дисертаційна робота М.І. Бабчука містить достатній рівень огляду наукових джерел, має авторські ідеї та думки, відповідає на актуальні питання сьогодення та ґрунтовно розв'язує усі завдання дисертаційного дослідження, які представлені у послідовно описаних висновках роботи.

Тим не менш рукопис містить окремі формальні недоліки:

1. Висновки до розділів бажано переосмислити та структурувати у відповідності до предмету та завдань дослідження, а також сформулювати у формі умовиводів.

2. В тексті дисертації зустрічаються стилістичні помилки.

Загалом, дисертаційне дослідження М.І. Бабчука є завершеним, самостійним і може бути представлено до захисту у спеціалізованій вченій раді

на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія.

Доктор психологічних наук, професор С. В. Ситнік: Дисертаційна робота «Психологічні особливості осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму» є актуальною, виконана грамотно, містить значні елементи наукової новизни і має практичну цінність. Дисертантом була проведена значна науково-дослідна робота. Всі розділи дисертації представлені повноцінно, на високому професійному рівні, що свідчить про уміння автора самостійно формулювати проблему і дати власну оцінку шляхів її вирішення.

Таким чином, робота заслуговує позитивної оцінки і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 053 Психологія.

Доктор психологічних наук, професор А. В. Массанов: Робота є цілісним дослідженням, актуальним для психологічної науки та заслуговує на загальну позитивну оцінку. Емпіричні розділи дисертації демонструють обізнаність здобувача на сучасних методах статистичної обробки та узагальнення емпіричних даних. Висновки засвідчують стратегічне мислення здобувача, бачення обраної до вивчення проблеми у перспективі.

Вважаю, що дана робота є актуальною і своєчасною, відповідає усім вимогам і може бути рекомендованою до захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 053 Психологія.

Доктор психологічних наук, професор Ю. Б. Максименко: Дисертантом ретельно та кваліфіковано проаналізовано велику кількість теоретичних та емпіричних даних, на високому рівні узагальнення зроблені висновки, намічені шляхи подальшого розвитку дослідження. Здобувач під час виступу продемонстрував наукову культуру, а також досить вільне володіння термінологічним апаратом. В цілому, на мій погляд, підготовлену роботу, яка представляє собою завершене дослідження, що відповідає усім вимогам, можна

рекомендувати до захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 053 Психологія.

Ухвалили: На підставі обговорення дисертаційного дослідження Бабчука Микити Ігоровича на тему «Психологічні особливості осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму», кафедрою загальної та диференціальної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» затвердили **висновок:**

Дисертаційна робота Бабчука Микити Ігоровича на тему «Психологічні особливості осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму» є самостійним завершеним теоретико-емпіричним дослідженням.

Актуальність роботи визначається необхідністю вивчення психологічних особливостей перфекціонізму, зокрема фізичного перфекціонізму як самостійного психологічного явища, яке, спрямовуючи особистість до досягнень досконалості власної зовнішності, спонукає виникнення уявлень про унікальність, неповторність та бездоганність свого тіла. Суб'єктивне визначення особистістю свого місця у міжособистісних стосунках зумовлює формування образу «фізичного Я» в структурі «Я-концепції». Накопичення суспільного досвіду стосовно ставлення особистості до своєї зовнішності викликає у людини на основі самосприймання формування уявлень про своє тіло, як щось особливе. У вітчизняній та зарубіжній психологічній науці є чисельні дослідження стосовно загального перфекціонізму. Проте специфіка прояву фізичного перфекціонізму особистості як співвідношення між «Я-реальним» і «Я-ідеальним» практично не вивчалась. Саме це і зумовило вибір теми дисертаційного дослідження, спрямованого на вивчення психологічних особливостей фізичного перфекціонізму.

Наукова новизна отриманих результатів: *вперше* фізичний перфекціонізм розглянуто як самостійний феномен, що є системою особистих переконань і установок, пов'язаних із зовнішнім виглядом особистості, зокрема з суб'єктивно означеними проблемами свого тіла і прагненням досягти його

високих стандартів; запропоновано концептуальну модель пізнання фізичного перфекціонізму, компонентний склад якої (спектр рис особистості; сукупність переживань; міжособистісні стосунки; моделювання власного тіла; образ фізичного Я; «Self-esteem») зумовлює динаміку рефлексивного самопізнання особистості; *обґрунтовано* та експериментально апробовано дієвість та взаємозалежність показників компонентів зазначеної моделі; зафіксовано комплексне якісно-кількісне поєднання показників у визначенні рівнів фізичного перфекціонізму, що виявляють свою значущість залежно від адекватності сприйняття особистістю власної зовнішності і модальності уявлень про особисту унікальність; *розширено та поглиблено* знання про психологічну сутність фізичного перфекціонізму; уточнено зміст зазначеного феномену в контексті його взаємозв'язків з тими властивостями та рисами особистості, які сприяють його прояву; доповнено уявлення про психологічний портрет осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму; *набули подальшого розвитку* результати адаптації психодіагностичного інструментарію до україномовного середовища; розуміння психологічного змісту фізичного перфекціонізму та тенденцій його пізнання.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що обґрунтовано важливість вивчення фізичного перфекціонізму як універсального глобального феномену, що здійснює суттєвий вклад в формування і підтримку широкого спектру психологічних проблем у студентської молоді. Дослідження актуалізує необхідність надання психологічної допомоги, спрямованої на зниження рівня незадоволеності своїм тілом, своєю зовнішністю, пошук нового стилю життя та отримання задоволення і відчуття щастя від докладених особистих зусиль. Розроблено комплекс методичного інструментарію, що було застосовано у дисертаційному дослідженні і може використовуватись у психодіагностичній роботі практичних психологів. Отримані в дисертаційній роботі результати можуть бути включені до робочих програм навчальних дисциплін у підготовці

студентів: загальної психології, соціальної психології, вікової психології та клінічної психології.

Основні результати дослідження впроваджено в навчальний процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Довідка № 3045/27.1/1 від 28.11.2023 р.); Міжнародного гуманітарного університету (Довідка № 733/1 від 24.11.2023 р.); Комунального вищого навчального закладу «Вінницька академія неперервної освіти» (Довідка від 21.12.2023 р.).

Надійність та вірогідність результатів забезпечені методологічним обґрунтуванням вихідних теоретичних позицій, використанням взаємодоповнювальних методів, що відповідають меті та завданням дослідження, репрезентативністю вибірки, поєднанням кількісних та якісних методів аналізу отриманих емпіричних даних, використанням методів математичної статистики.

Відомості про повноту надрукованих результатів автора:

1. Бабчук М.І. Перфекціонізм як психологічний феномен. *Перспективи та інновації науки*. Вип. 10 (15). 2022. С.369-378.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-10\(15\)-369-377](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-10(15)-369-377)

2. Бабчук М.І. Перфекціонізм особистості як основа вдосконалення образу фізичного я. *Наука і освіта*. 2022. № 4. С.17-23.

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2022-4-4>

3. Бабчук М.І. Особливості взаємозв'язку показників нарцисизму та фізичного перфекціонізму. *Перспективи та інновації науки*. Вип. 15 (33). 2023. С. 71-81.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15\(33\)-71-81](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15(33)-71-81)

4. Babchuk M.I., Babchuk O.G., Asieieva Y., Vdovichenko O., Melnychuk I. Psychological features of physical perfectionism of the individual. *Amazonia investiga*. 2023. 12(66), 163-174.

DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.66.06.16>

5. Бабчук М.І. Специфіка перфекціонізму. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XXV міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І.В. Жукової, Є.О. Романенка. м. Рига (Латвія): ГО «ВАДНД» (07 жовтня 2022 р). С.397-401.
6. Бабчук М.І. Відображення перфекціонізму у зовнішності особистості. Інновації в освіті: сутність, проблеми, перспективи: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Одеса, 27-28 жовтня 2022 р.). С.84-86.
7. Babchuk M.I. Development of normal perfectionism of students. Психолого-педагогічні передумови успішності функціонування особистості в інформаційному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (25-26 листопада 2022 р.). Дніпро: Журфонд, 2022. С.9-10.
8. Babchuk M.I. Factors that cause the development of the image of the physical "I". Prospects of modern science and education: 5th International scientific and practical conference (February 07-10, 2023). Stockholm, Sweden. International Science Group. 2023. P.521-523.
9. Babchuk M.I. Satisfaction with the image of the physical self: personal approach. Theoretical and applied aspects of the development of science: 18th International scientific and practical conference (May 09-12, 2023). Bilbao, Spain. International Science Group. 2023. P.371-373.
10. Бабчук М.І. Методики вивчення перфекціонізму особистості. Scientists and methods of using modern technologies: XXI International Scientific and Practical Conference (May 30-June 2, 2023). Melbourne, Australia. International Science Group. 2023. P.382-384.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дисертаційної роботи доповідались та обговорювались на: міжнародних науково-практичних конференціях: «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Рига, Латвія, 2022); «Public health – social, educational and psychological dimensions» (Lublin, Poland, 2021), «Prospects of modern science and education» (Stockholm, Sweden, 2023); «Theoretical and applied aspects of the

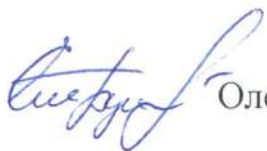
development of science» (Bilbao, Spain, 2023); «Scientists and methods of using modern technologies» (Melbourne, Australia, 2023); всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Інновації в освіті: сутність, проблеми, перспективи» (Одеса, 2022); «Психолого-педагогічні передумови успішності функціонування особистості в інформаційному суспільстві» (Дніпро, 2022).

Дисертаційна робота Бабчука Микити Ігоровича на тему «Психологічні особливості осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму» відповідає чинним вимогам до дисертацій і може бути рекомендована до захисту на здобуття її автором наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія.

Результати голосування:

Результати проведеного голосування щодо рішення рекомендувати роботу Бабчука Микити Ігоровича на тему «Психологічні особливості осіб з різним рівнем фізичного перфекціонізму» до подачі в спеціалізовану вчену раду із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія: «за» – 18, «проти» - немає, «утримався» - немає. Рішення прийнято одностайно.

Резензенти:

Доктор психологічних наук, професор Олена БУЛГАКОВА

Кандидат психологічних наук, доцент Ірина ВАСИЛЕНКО

Кандидат психологічних наук, доцент Оксана ОРИЩЕНКО

Головуючий на засіданні:

Доктор психологічних наук, професор

